

ENDURSKOÐENDARÁÐ

Skýrsla um niðurstöður gæðaeftirlits 2015

Reykjavík 18. ágúst 2016

Skýrsla um niðurstöður gæðaeftirlits 2015

Almennt um gæðaeftirlit með störfum endurskoðenda.

Endurskoðendaráð starfar samkvæmt lögum nr. 79/2008 um endurskoðendur og er hlutverk þess að hafa eftirlit með því að endurskoðendur og endurskoðunarfyrtæki ræki störf sín í samræmi við ákvæði laganna, siðareglur Félags löggiltra endurskoðenda og aðrar reglur sem taka til starfa endurskoðenda.

Gæðaeftirlit er mikilvægur hluti þess eftirlits sem endurskoðendaráði er ætlað að sinna sbr. VII. kafla laganna. Ráðið setur reglur um framkvæmd gæðaeftirlitsins og hefur eftirlit með því en framkvæmd þess er í höndum Félags löggiltra endurskoðenda (FLE) samkvæmt 13. gr. laganna.

Almennt skulu endurskoðendur og endurskoðunarfyrtæki sæta gæðaeftirliti eigi sjaldnar en á sex ára fresti eins og segir í 1. mgr. 22. gr. laganna. Þó skulu endurskoðendur eða endurskoðunarfyrtæki sem annast endurskoðun eininga tengdra almannahagsmunum (ETA) sæta gæðaeftirliti eigi sjaldnar en á þriggja ára fresti.

Af hálfu FLE hefur gæðanefnd félagsins umsjón með gæðaeftirlitinu. Gæðaeftirlitið annast sérstakir gæðaeftirlitsmenn sem endurskoðendaráð hefur samþykkt og skila þeir skýrslum að loknu gæðaeftirliti til gæðanefndar. Nefndin fer yfir hverja skýrslu og skilar þeim að lokum til endurskoðendaráðs ásamt greinargerð um eftirlitið. Endurskoðendaráð leggur eigið mat á niðurstöðu hverrar skýrslu og bregst við í samræmi við það. Samkvæmt 5. mgr. 22. gr. laganna skal endurskoðendaráð árlega birta upplýsingar um heildarniðurstöðu gæðaeftirlitsins.

Undirbúningur gæðaeftirlits

Líkt og fram kemur í 22. gr. laga um endurskoðendur beinist gæðaeftirlitið að endurskoðendum og endurskoðunarfyrtækjum og er markmið þess að stuðla að því að við framkvæmd endurskoðunar sé fylgt góðri endurskoðunarvenju eins og hún er skilgreind í bráðabirgðaákvæði II. í lögunum.

Undirbúningur gæðaeftirlits 2015 hófst í byrjun árs 2015. Þar sem um var að ræða sjötta árið frá því að lög um endurskoðendur tóku gildi voru allir þeir endurskoðendur, sem ekki höfðu sætt gæðaeftirlit frá gildistöku laganna boðaðir í eftirlit. Alls voru því 128 endurskoðendur boðaðir í gæðaeftirlit 2015, en auk þess voru þrjár endurskoðendur boðaðir í endurtekið eftirlit á grundvelli fyrri niðurstaða ráðsins.

Í bréfi endurskoðendaráðs til viðkomandi endurskoðenda var í fyrsta lagi óskað eftir upplýsingum um hvaða endurskoðunarverkefni viðkomandi áritaði vegna reikningsársins 2014. Var sérstaklega óskað eftir upplýsingum um það hvort að viðkomandi áritaði endurskoðunarverkefni fyrir einingar tengdar almannahagsmunum. Í öðru lagi var óskað eftir upplýsingum um hvort viðkomandi endurskoðandi myndi árita einhver endurskoðunarverkefni með öðrum endurskoðanda og ef svo væri var óskað eftir upplýsingum um nafn þess

endurskoðanda og hvaða verkefni áætlanir stæðu til um að þeir árituðu í sameiningu. Ef endurskoðandi sem lenti úrtaki áritaði endurskoðunarverkefni með öðrum endurskoðanda leitaðist ráðið eftir því að framkvæma jafnframt gæðaeftirlit hjá þeim endurskoðanda. Var viðkomandi endurskoðanda þá í framhaldinu sent boðunarbréf og gefið tækifæri á að gera athugasemdir við framkvæmdina. Engar athugasemdir bárust ráðinu vegna þessa. Nokkur fjöldi endurskoðenda, sem boðaðir voru í gæðaeftirlit, gerða ekki ráð fyrir að árita endurskoðunarverkefni og því varð niðurstaðan sú að 51 endurskoðanda var gert að sæta gæðaeftirliti árið 2015 vegna reikningsársins 2014.

Á vormánuðum 2015 fékk endurskoðendaráð til liðs við sig þrjá endurskoðendur til að yfirfara gátlista sem gæðaeftirlitsmenn nota við framkvæmd gæðaeftirlits. Í kjölfarið voru gerðar þó nokkrar breytingar á gátlistunum. Voru nýir gátlistar birtir í B-deild Stjórnartíðinda þann 21. júlí 2015 ásamt endurskoðuðum reglum um framkvæmd gæðaeftirlits með störfum endurskoðenda. Nýju reglurnar eru nr. 712/2015.

Framkvæmd gæðaeftirlits

Þann 28. apríl 2015 sendi endurskoðendaráð bréf til FLE þar sem óskað var eftir því að FLE framkvæmi gæðaeftirlit hjá tilgreindum endurskoðendum og endurskoðunarfyrirtækjum. Þau verkefni sem skoða átti hjá hverjum og einum endurskoðanda voru jafnframt tilgreind.

FLE sendi í kjölfarið bréf til endurskoðendaráðs með lista yfir 20 endurskoðendur sem höfðu lýst áhuga á að framkvæma gæðaeftirlitið. Endurskoðendaráð fór yfir upplýsingarnar sem bárust frá félaginu og var það niðurstaða ráðsins að samþykkja alla þá sem óskuðu eftir því að vera gæðaeftirlitsmenn við framkvæmd gæðaeftirlits 2015. Endurskoðendaráð lagði það í hendur Félags löggiltra endurskoðenda að meta hvort þörf væri á að allir gæðaeftirlitsmenn framkvæmdu eftirlitið.

Þann 28. september 2015 hélt gæðanefnd Félags löggiltra endurskoðenda í samstarfi við endurskoðendaráð námskeið fyrir gæðaeftirlitsmenn vegna gæðaeftirlits 2015.

Líkt og áður skiptist gæðaeftirlitið í þrjá megin hluta og var markmið eftirlitsins að ganga úr skugga um að endurskoðendur hlíti ákvæðum laga nr. 79/2008 um endurskoðendur. Fyrsti hlutinn sneri að því að kanna hvort endurskoðendur uppfylli skilyrði II. kafla laganna um réttindi endurskoðenda. Í öðrum hlutanum var tekið til skoðunar hvort formlegt gæðakerfi væri til staðar í endurskoðunarfyrirtæki, sbr. 4. mgr. 3. gr. laganna. Þriðji hluti gæðaeftirlitsins beindist síðan að því að kanna hvort endurskoðendur færu að bráðabirgðaákvæði II um góða endurskoðunarvenju við framkvæmd endurskoðunar samkvæmt 9. gr. laganna.

Gæðaeftirlitinu var beint að einstökum endurskoðendum, hvort sem þeir störfuðu einir eða í samstarfi með öðrum. Af þeim endurskoðendum sem árituðu ársreikning vegna reikningsársins 2014 voru 15 endurskoðendur með ETA verkefni og þrír endurskoðendur sættu endurteknu eftirliti. Ekki var framkvæmt eftirlit hjá þremur endurskoðendum vegna neitunar þeirra að sæta

gæðaeftirliti. Í þeim tilvikum beitti endurskoðendaráð þeim úrræðum sem ráðinu eru fengin í lögum nr. 79/2008 um endurskoðendur. Í tveimur tilvikum lagði ráðið til við ráðherra að réttindi viðkomandi endurskoðenda yrðu felld niður. Endurskoðendaráð hefur gert ráðuneytinu grein fyrir þessu og lítur það alvarlegum augum að einstaka endurskoðendur neita að sæta lögbundnu gæðaeftirliti.

Gæðaeftirlitið hófst í október 2015 og lauk framkvæmd þess af hálfu Félags löggiltra endurskoðenda að mestu með skýrslu gæðanefndar félagsins til endurskoðendaráðs í desember 2015. Í skýrslunni fram kom umsögn nefndarinnar um framkvæmd og niðurstöður gæðaeftirlits. Gæðanefnd starfaði samkvæmt reglum endurskoðendaráðs um framkvæmd gæðaeftirlits og eigin verklagsreglum sem gæðanefndin hefur sett um framkvæmd eftirlitsins. Nefndin fjallaði um skýrslur gæðaeftirlitsmanna eftir því sem þær bárust og setti fram ábendingar eða athugasemdir ef hún taldi ástæðu til. Starfsmaður endurskoðendaráðs sótti gæðaeftirlitsskýrslurnar á skrifstofu FLE, en skýrslur gæðaeftirlitsmanna ásamt umsögn eða athugasemdum, sem fram höfðu komið við gæðaeftirlitið, voru afhentar ráðinu með nafnleynd.

Við gæðaeftirlitið var stuðst við nýja gátlista, sbr. reglur nr. 712/2015, um framkvæmd gæðaeftirlits með störfum endurskoðenda. Gátlistarnir skiptast í fjóra meginkafla, sem eru eftirfarandi:

- Gátlisti 1: Almennar upplýsingar
- Gátlisti 2: Innra gæðaeftirlitskerfi
- Gátlisti 3: Gæðaeftirlit vegna endurskoðunarverkefna
- Gátlisti 4: Einingar tengdar almannahagsmunum

Í gátlistunum er vísað til ákvæða í lögum um endurskoðendur, ákvæða í alþjóðlegum endurskoðunarstaðli um gæðakerfi (ISQC 1) og ákvæða í almennum endurskoðunarstöðlum (ISA), er talið hefur verið að feli í sér góða endurskoðunarvenju. Við gæðaeftirlitið var tekið tillit til stærðar og umfangs endurskoðunarverkefna og við það miðað að skráning og öflun endurskoðunargagna væri í samræmi við tilmæli ISA staðlanna og nægilegur rökstuðningur væri fyrir því álitni endurskoðandans sem fram kemur í áritun hans á endurskoðaðan ársreikning. Jafnframt hefur gæðaeftirlitið þann tilgang að miðla gagnlegum ábendingum til þeirra sem sæta gæðaeftirliti. Eðli máls samkvæmt gildir það verklag við gæðaeftirlit að byggja verður á skráningu endurskoðunar í því verkefni sem er til skoðunar hverju sinni. Skráning, öflun og varðveisla endurskoðunargagna hefur alltaf verið mikilvægur þáttur endurskoðunar bæði fyrir og eftir gildistöku núgildandi laga um endurskoðendur.

Ef tveir eða fleiri hjá sama endurskoðunarfyrtæki sættu eftirliti var framkvæmd eftirlitsins með þeim hætti að gæðaeftirlitsmaður framkvæmdi eftirlit samkvæmt gátlista 1 og 2 hjá viðkomandi endurskoðunarfyrtæki og eftirlit samkvæmt gátlista 3 og 4 var framkvæmt hjá þeim endurskoðendum sem sættu eftirliti samkvæmt úrtaki endurskoðendaráðs.

Niðurstaða gæðaeftirlitsins

Endurskoðendaráð fór yfir skýrslur gæðaeftirlitsmanna jafn óðum og þær bárust frá Félagi löggiltra endurskoðenda og tók afstöðu til frekari meðferðar, sem felst helst í einhverju af eftirfarandi:

- Ef ekki hafa komið í ljós annmarkar er málinu lokið án frekari afskipta. Endurskoðendaráð getur þó óskað eftir frekari upplýsingum og gögnum ef þurfa þykir til að komast að niðurstöðu.
- Ef óverulegir annmarkar hafa komið í ljós skal veita endurskoðanda eða endurskoðunarfyrintæki sem í hlut á hæfilegan frest til að bæta úr þeim sbr. 1. mgr. 17. gr. laga um endurskoðendur. Endurskoðendaráð metur í hverju tilviki fyrir sig hvort þörf sé á endurteknu eftirliti eða hvort málinu er lokið með tilmælum um breytta starfshætti í framtíðinni.
- Telji endurskoðendaráð sýnt að endurskoðandi hafi í störfum sínum brotið gegn lögum um endurskoðendur svo að ekki verði við unað skal endurskoðendaráð í rökstuddu álitum veita viðkomandi aðila áminningu eða leggja til við ráðherra að réttindi endurskoðandans verði felld niður, sbr. 2. mgr. 17. gr. laga um endurskoðendur. Áður en endurskoðendaráð tekur ákvörðun er endurskoðendum veittur andmælaréttur samkvæmt 13. gr. stjórnarsýslulaga nr. 37/1993.

Niðurstöður gæðaeftirlits 2015:

<i>Endurskoðendur sem sættu eftirliti (ekki ETA verkefni)</i>	36	
Engar athugasemdir eða ábendingar	4	
Einungis ábendingar	11	Allir með færri en 4 ábendingar
Athugasemdir og ábendingar	11	Allir með færri en 5 athugasemdir
Athugasemdir, ábendingar og endurtekið eftirlit	5	Athugasemdir voru frá 5 til 10
Áminning vegna niðurstöðu í gæðaeftirliti	1	
Neita að sæta eftirliti	3	
Ólokið	1	
<i>Endurskoðendur með ETA verkefni</i>	15	
Engar athugasemdir eða ábendingar	3	

Einungis ábendingar	2	Báðir með færri en 5 ábendingar
Athugasemdir og ábendingar	9	Allir með 3 eða færri athugasemdir
Athugasemdir, ábendingar og endurtekið eftirlit	1	Yfir 5 athugasemdir
Samtals alls	51	

Niðurstöður gæðaeftirlits 2015 eftir gátlistum:

- Gátlisti 1 – almennar upplýsingar
 - Athugasemdir/ábendingar hjá 2 aðilum.
- Gátlisti 2 – innra gæðaeftirlitskerfi
 - Athugasemdir/ábendingar hjá 4 aðilum.
- Gátlisti 3 – framkvæmd endurskoðunar
 - Athugasemdir/ábendingar hjá 40 aðilum.
- Gátlisti 4 – einingar tengdar almannahagsmunum
 - Athugasemdir/ábendingar hjá 2 aðilum.

Samanburður á niðurstöðum gæðaeftirlits 2014 og 2015

Hvorki voru gerðar athugasemdir né ábendingar hjá 14% þeirra endurskoðenda sem sættu gæðaeftirliti 2015, samanborið við 22% í eftirlitinu 2014. Þá voru eingöngu gerðar ábendingar hjá 25% þeirra endurskoðenda sem sættu eftirliti 2015 en árið 2014 var hlutfall þeirra sem eingöngu fékk ábendingar 45%. Af þeim sem sættu gæðaeftirliti 2015 voru 39% með frá einni til fjögurra athugasemda en 2014 voru 16% þeirra sem sættu eftirliti með frá einni til fimm athugasemda. Þá voru 12% endurskoðenda sem sættu eftirliti 2015 með fleiri en fimm athugasemdir og þurfa eftir atvikum að sæta endurteknu eftirliti, samanborið við 11% í gæðaeftirliti 2014. Þá veitti endurskoðendaráð einum endurskoðanda áminningu vegna alvarlegrar athugasemdar sem fram kom við gæðaeftirlit 2015 en enginn endurskoðandi fékk áminningu vegna niðurstöðu í gæðaeftirliti 2014. Loks var ekki framkvæmt gæðaeftirlit hjá þremur endurskoðendum en þeir neituðu að sæta eftirliti og hefur endurskoðendaráð gripið til viðeigandi úrræða vegna þess. Enn er framkvæmt gæðaeftirlits hjá einum endurskoðanda ólokið.

Þegar niðurstöður gæðaeftirlits 2015 eru bornar saman við niðurstöður gæðaeftirlits 2014 sést að bæði árin eru gerðar færri ábendingar og athugasemdir við vinnu þeirra sem árita endurskoðuð reikningsskil eininga tengdra almannahagsmunum heldur en við vinnu þeirra sem árita önnur verkefni. Þá er hlutfall þeirra sem ekki fengu neinar athugasemdir/ábendingar eða

eingöngu ábendingar herra í gæðaeftirliti 2014 en í eftirlitinu 2015. Endurskoðendaráð telur skýringuna vera þær breytingar sem gerðar voru á gátlistum með gildistöku reglna nr. 712/2015 um framkvæmd gæðaeftirlits með störfum endurskoðenda, en í allnokkrum tilvikum voru gerðar athugasemdir og ábendingar við atriði sem ekki hafði verið spurt um áður.

Athugasemdir og ábendingar í gæðaeftirliti 2015 sneru almennt að sömu atriðum og árið 2014 og ber þar helst að nefna:

- Greiningaraðgerðir á öllum stigum endurskoðunar.
- Áhættumat og sviksemisgreiningu, þar á meðal mat á rekstrarhæfi.
- Aðgerðir vegna hættu á að stjórnendur fari fram hjá innra eftirliti.
- Endurskoðun tekna.
- Skilgreiningar á tengdum aðilum, mat á áhættu vegna þeirra og framsetning í skýringum.
- Lok endurskoðunar, þar á meðal yfirferð á uppgjörs- og lokafærslum.
- Mat á óhæði og vinnu sérfræðinga.
- Framsetning, orðalag og undirritanir á ráðningarbréf og staðfestingarbréf.

Í mörgum tilvikum benti endurskoðendaráð jafnframt á að ráðningarbréf tilgreindu ekki tilvísun í áætlað form áritunar ásamt umfjöllun um að áritun geti orðið önnur en vænst er, líkt og krafist er samkvæmt ISA 210.10, lið e. Þá gerði endurskoðendaráð jafnframt allnokkrar athugasemdir við frágang og varðveislu lokaútgáfu endurskoðunargagna, sbr. ISA 230.14. Framangreind atriði höfðu ekki verið skoðuð sérstaklega í gæðaeftirliti fyrr en í gæðaeftirlitinu 2015.

Undirbúningur er hafinn hjá endurskoðendaráði fyrir gæðaeftirlit 2016 en gert er ráð fyrir því að eftirlitið hefjist í september/október 2016.

Endurskoðendaráði, 18. ágúst 2016.

Áslaug Árnadóttir

Hildur Árnadóttir

Jóhann Unnsteinsson

Pálína Árnadóttir

Þórður Reynisson